

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ ṣaṭtriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ṣaṭtriṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmēṇa saha sainyaṃ kōṣaṃ ca prēṣayituṃ rājñō
daśarathasyādēśaḥ kaikēyīkartṛkastasya virōdhaḥ
siddhārthēna kaikēyyāḥ prabōdhanam rājñā svayamapi
śrīrāmēṇa saha vanam gantumicchāyāḥ prakāṭanam

tataḥ sumantramaikṣvākaḥ
pīḍitō'tra pratijñayā |
sabāṣpamatiniḥśvasya
jagādēdaṃ punarvacāḥ || 2.36.1 ||

sūta ratnasusampūrṇā
caturvidhabalā camūḥ |
rāghavasyānuyātrārtham
kṣipram pratividhīyatām || 2.36.2 ||

rūpājīvāśca vādinyō
vaṇijaśca mahādhanāḥ |
śōbhayantu kumārasya
vāhinīḥ suprasāritāḥ || 2.36.3 ||

yē cainamupajīvanti
 ramatē yaiśca vīryataḥ |
 tēṣāṃ bahavidhaṃ dattvā
 tānapyatra niyōjaya || 2.36.4 ||

āyudhāni ca mukhyāni
 nāgarāḥ śakaṭāni ca |
 anugacchantu kākutsthaṃ
 vyādhāścāranyakōvidāḥ || 2.36.5 ||

nighnan mṛgān kuñjarāṃśca
 pibaṃścāranyakaṃ madhu |
 nadīśca vividhāḥ paśyan
 na rājyaṃ saṃsmariṣyati || 2.36.6 ||

dhānyakōśaśca yaḥ kaścid
 dhanakōśaśca māmakaḥ |
 tau rāmamanugacchētāṃ
 vasantaṃ nirjanē vanē || 2.36.7 ||

yajan puṇyēṣu dēśēṣu
 viṣṛjaṃścāptadakṣiṇāḥ |
 ṛṣibhiścāpi saṅgamyā
 pravatsyati sukhaṃ vanē || 2.36.8 ||

bharataśca mahābāhu -
 rayōdhyāṃ pālayiṣyati |
 sarvakāmaiḥ punaḥ śrīmān
 rāmaḥ saṃsādhyatāmiti || 2.36.9 ||

ēvaṃ bruvatī kākutsthē
 kaikēyyā bhayamāgatam |
 mukhaṃ cāpyagamacchōṣaṃ
 svaraścāpi vyarudhyata || 2.36.10 ||

sā viṣaṇṇā ca santrastā
 mukhēna pariśuṣyatā |
 rājānamēvābhimukhī
 kaikēyī vākyamabravīt || 2.36.11 ||

rājyaṃ gatadhanam sādho
 pītamaṇḍam surāmiva |
 nirāsvādyatamaṃ śūnyaṃ
 bharatō nābhipatsyatē || 2.36.12 ||

kaikēyyāṃ muktalajjāyāṃ
 vadantyāmatidāruṇam |
 rājā daśarathō vākya -
 muvācāyatalōcanām || 2.36.13 ||

vahantaṃ kiṃ tudasi māṃ
 niyujya dhuri māhitē |
 anāryē kṛtyamārabdhaṃ
 kiṃ na pūrvamupārudhaḥ || 2.36.14 ||

tasyaitat krōdhasaṃyukta -
 muktaṃ śrutvā varāṅganā |
 kaikēyī dviguṇaṃ kruddhā
 rājānamidamabravīt || 2.36.15 ||

tavaiva vaṃśē saḡarō
 jyēṣṭhapuṭramupārudhat |
 asamañja iti khyātaṃ
 tathāyaṃ ḡantumarhati || 2.36.16 ||

ēvamuktō dhigityēva
 rājā daśarathō'bravīt |
 vrīḍitaśca janaḥ sarvaḥ
 sā ca tannāvabudhyata || 2.36.17 ||

tatra vṛddhō mahāmātraḥ
 siddhārthō nāma nāmataḥ |
 śucirbahumatō rājñāḥ
 kaikēyimidamabravīt || 2.36.18 ||

asamañjō ḡrhītvā tu
 krīḍataḥ pathi dārakān |
 sarayvāṃ prakṣipannapsu
 ramatē tēna durmatih || 2.36.19 ||

taṃ dṛṣṭvā nāḡarāḥ sarvē
 kruddhā rājānamabruvan |
 asamañjaṃ vṛṇīṣvaika -
 masmān vā rāṣṭravardhana || 2.36.20 ||

tānuvāca tatō rājā
 kinnimittamidaṃ bhayam |
 tāścāpi rājñā samprṣṭā
 vākyam prakṛtayō'bruvan || 2.36.21 ||

krīḍatastvēṣa naḥ putrān
 bālānuddhrāntacētasah |
 sarayvāṃ prakṣīpanmaurkhyā -
 datulāṃ prītimaśnutē || 2.36.22 ||

sa tāsāṃ vacanaṃ śrutvā
 prakṛtīnāṃ narādhipaḥ |
 taṃ tatyājāhitam putram
 tāsāṃ priyacikīrṣayā || 2.36.23 ||

taṃ yānam śīghramārōpya
 sabhāryaṃ saparicchadam |
 yāvajjīvaṃ vivāsyō'ya -
 miti tānanvaśāt pitā || 2.36.24 ||

sa phālapīṭakaṃ gr̥hya
 giridurgāṅyalōkayat |
 diśaḥ sarvāstvanucaran
 sa yathā pāpakarmakṛt || 2.36.25 ||

ityēnamatyajad rājā
 sagarō vai sudhārmikaḥ |
 rāmaḥ kimakarōt pāpaṃ
 yēnaivamuparudhyatē || 2.36.26 ||

nahi kañcana paśyāmō
 rāghavasyāguṇaṃ vayam |
 durlabhō hyasya nirayaḥ
 śasāṅkasyēva kalmaṣam || 2.36.27 ||

athavā dēvi tvaṃ kañcid
 dōṣaṃ paśyasi rāghavē |
 tamadya brūhi tattvēna
 tadā rāmō vivāsyatē || 2.36.28 ||

aduṣṭasya hi santyāgaḥ
 satpathē niratasya ca |
 nirdahēdapi śakrasya
 dyutiṃ dharmavirōdhavān || 2.36.29 ||

tadalaṃ dēvi rāmasya
 śriyā vihatayā tvayā |
 lōkatō'pi hi tē rakṣyaḥ
 parivādaḥ śubhānanē || 2.36.30 ||

śrutvā tu siddhārthavacō rājā śrāntatarasvaraḥ |
 śōkōpahatayā vācā kaikēyimidamabravīt || 2.36.31 ||

ētadvacō nēcchasi pāparūpē
 hitaṃ na jānāsi mamātmanō vā |
 āsthāya mārگاṃ kṛpaṇaṃ kucēṣṭā
 cēṣṭā hi tē sādhipathādapētā || 2.36.32 ||

anuvrajiṣyāmyahamadya rāmaṃ
 rājyaṃ parityajya sukhaṃ dhanaṃ ca |
 sarvē ca rājñā bharatēna ca tvaṃ
 yathāsukhaṃ bhukṣva cirāya rājyam || 2.36.33 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 ayōdhyākāṇḍē ṣaṭtriṃśaḥ sargaḥ ||